Center of Early Music

Centrum starej hudby

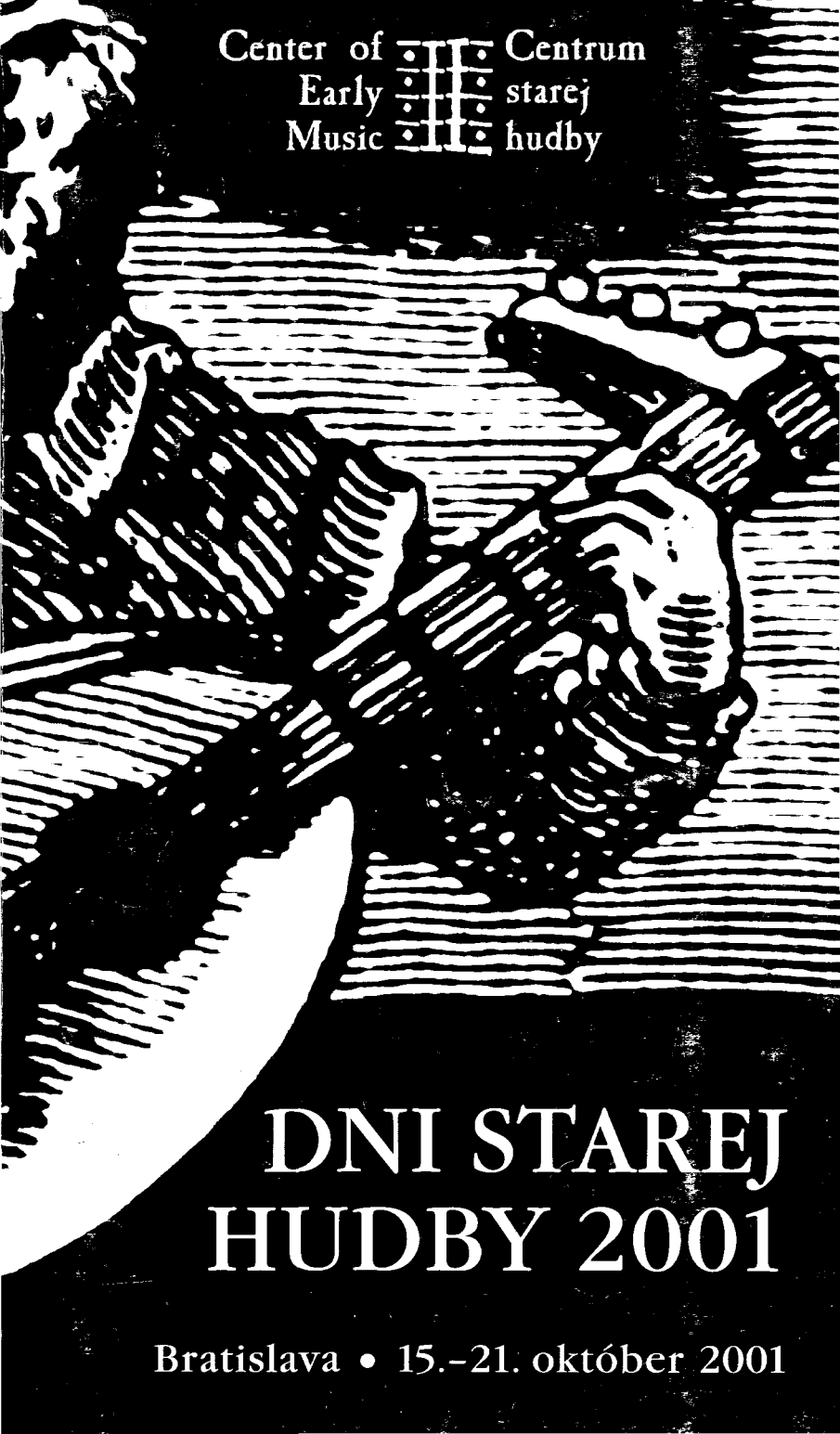

DNI STAREJ HUDBY 2001

Bratislava • 15.–21. október 2001

DNI STAREJ HUDBY 2001

Bratislava • 15.–21. október 2001

Center of Early Music
Centrum starej hudby

Centrum starej hudby

Prof. Ján Albrecht
čestný predseda in memoriam

Peter Zajíček
predseda

Adresa
Centrum starej hudby
Fándlyho 1
811 03 Bratislava
Tel./Fax ++421 2 54418484
Tel./Fax ++421 2 52925979
Tel. 0905/439541
e-mail: cshslovakia@hotmail.com

USPORIADATEĽ
CENTRUM STAREJ HUDBY

SPOLUUSPORIADATELIA
Hudobné múzeum Slovenského národného múzea
Mestské kultúrne stredisko
Slovenská národná galéria
Hudobná a tanečná fakulta VŠMU
Music Forum

ĎAKUJEME
všetkým inštitúciám, spoločnostiam, médiám, ktorí umožnili realizáciu
Dní starej hudby 2001

Ministersvo kultúry SR
Štátny fond kultúry PRO SLOVAKIA
Ministerstvo školstva, kultúry a športu Španielskeho kráľovstva
ExpressPrint

a všetkým ďalším nemenovaným pomocníkom a priaznivom

KALENDÁR PODUJATÍ

PONDELOK 15. október – 19.30 hod. s. 7

Koncertná sieň Klarisky

HARMONIA SACRA
CHRÁMOVÁ HUDBA 17. STOROČIA Z PRUSKÉHO

ALBRECHT COLLEGIUM
Peter Zajíček a Zuzana Kováčová husle • Ján Gréner a Karol Nemčík viola
Juraj Kováč violončelo • Peter Guľas organ
KAMILA ZAJÍČKOVÁ a HELGA BACHOVÁ soprán
STANISLAV BEŇAČKA bas

UTOROK 16. október – 19.30 hod. s. 15

Hudobná sieň Bratislavského hradu

Johann Stamitz – Joseph Haydn

MARIA THERESIA ENSEMBLE
Markéta Knitlová husle • Peter Šesták viola • Róbert Šebesta klarinet
Rudi Linner prirodzený roh • Kerstin Siepmann fagot

STREDA 17. október – 19.30 hod. s. 21

Slovenská národná galéria

Johann Sebastian Bach • Carl Philipp Emanuel Bach •
Anton Zimmermann • Franz Paul Rigler • P. Pantaleon Roškovský

PETER GUĽAS čembalo
MARTINA BERNÁŠKOVÁ flauta

PIATOK 19. október – 19.30 hod. s. 27

Jezuitský kostol

IN MEMORIAM JÁN ALBRECHT
Ivan Hrušovský • Georg Joseph Werner • Joseph Haydn •
Wolfgang Amadeus Mozart

ANTON POPOVIČ dirigent
KAMILA ZAJÍČKOVÁ a HELGA BACHOVÁ soprán
MUSICA ARETERNA
Peter Zajíček umelecký vedúci
VOCI FESTOSE • Martin Majkút umelecký vedúci

SOBOTA 20. október – 10.00 hod. s. 34

Hudobná a tanečná fakulta VŠMU

Emilio Moreno
Seminár – Španielska hudba 17. a 18. storočia

NEDEĽA 21. október – 19.30 hod. s. 35

Koncertná sieň Klarisky

ŠPANIELSKA HUDBA V DOBE VELÁZQUEZA
Andrea Falconiero • Sebastian Durón • Anonymus • Juan de Navas • Pablo Bruna • Antonio Literes • Tomás Luis de Victoria • Bartolomé de Selma y Salaverde • Andrea Falconiero

EL CONCIERTO ESPAÑOL
(La Real Camara)
Emilio Moreno husle a umelecký vedúci
Antonio Almela husle • José Manuel Hernandez violončelo • Joseph Borrás fagot
Juan Carlos de Múlder gitara • Eduard Martínez čembalo a organ
NÚRIA RIAL soprán

ZMENA PROGRAMU A ÚČINKUJÚCICH VYHRADENÁ

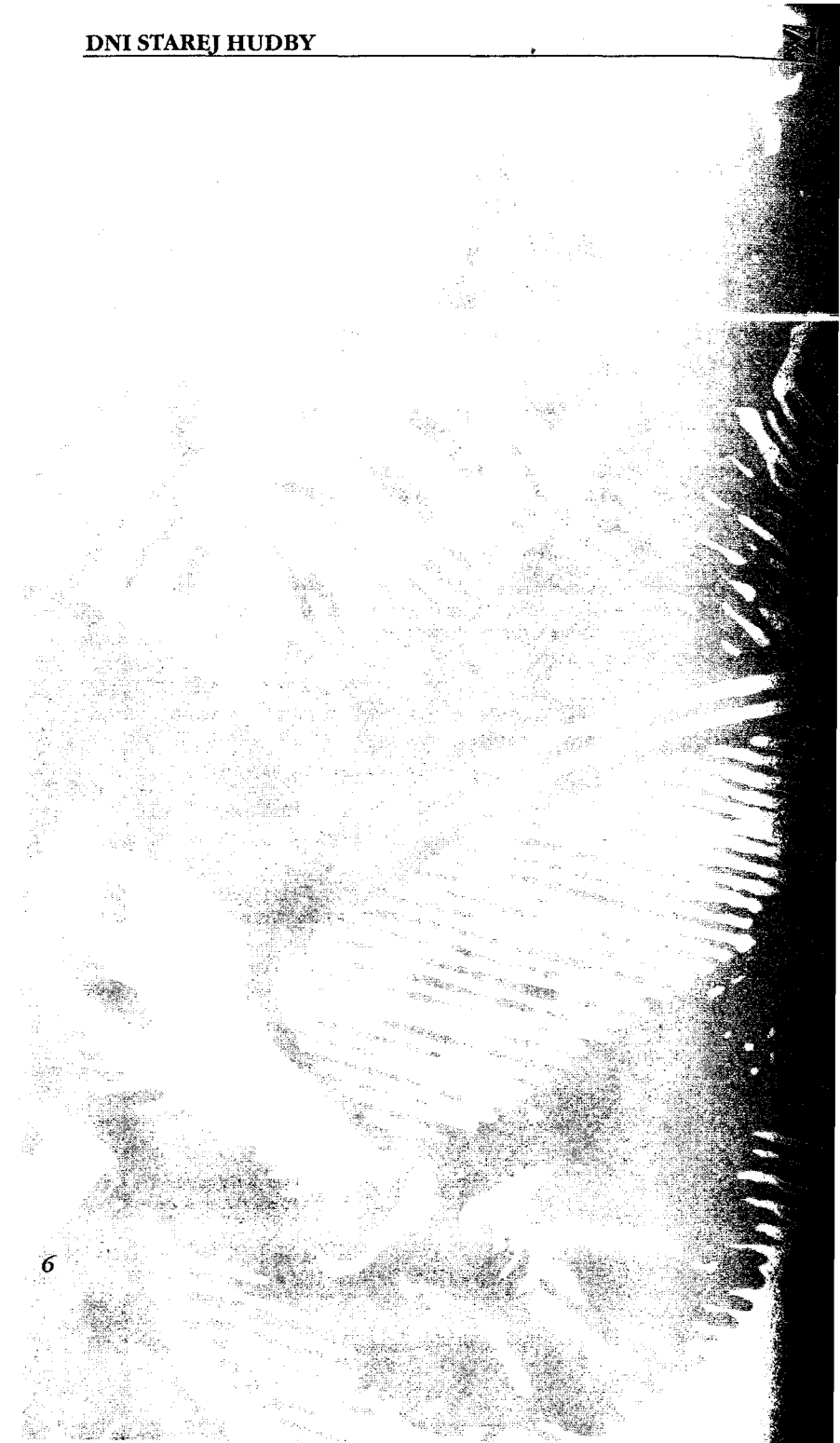

PONDELOK 15. október

19.30 hod.

Koncertná sieň Klarisky

HARMONIA SACRA

CHRÁMOVÁ HUDBA 17. STOROČIA Z PRUSKÉHO

ALBRECHT COLLEGIUM

Peter Zajíček a Zuzana Kováčová husle
Ján Gréner a Karol Nemčík viola
Juraj Kováč violončelo - Peter Guľas organ

KAMILA ZAJÍČKOVÁ soprán
HELGA BACHOVÁ soprán
STANISLAV BEŇAČKA bas

Johann Rosenmüller (1619-1684)
Sonata à 5 No 11 (A dur)
(zo *Sonate à 2.3.4. e 5.stromenti da arco....* 1682)

Johann Kyrzinger (fl.1620-1630)
Congratulamini mihi omnes, Maria die zart Jungfrau fein

Antonio Bertali (1605-1669)
Sonata à 5 (C dur)
Omnes sancti angeli

Arcangelo Corelli (1653-1713)
Sonata op 1. No 12 (D dur)
Grave - Largo e puntato - Grave - Allegro

Daniel Georg Speer (1636-1707)
O Jesu meus amor
(z *Philomela angelica Cantionum Sacrarum*)

Samuel Capricornus (?)/**Antonio Bertali**(?)
Sonata à 3 No 4 (a mol)

Nikolaus Mauritius Pollentarius (?-1681)
Regina Coeli laetare*

Pavel Josef Vejvanovský (1633/1639?-1693)
Sonata à 5 (G dur)

Nikolaus Mauritius Pollentarius
Alma Redemptoris Mater*

Johann Heinrich Schmelzer (1620-1680)
Sonata à 5 (d mol)

Samuel Capricornus (1628-1665)
Judica Domine
(z *Opus musicum*)

Heinrich Ignaz Franz Biber (1644-1704)
Sonata à 5 No 11 (A dur)
(zo *Sonatae tam aris, quam aulis servientes*)

* Rekonštrukcia 2. hlasu: Ladislav Kačic

Harmonia sacra
Chrámová hudba 17. storočia z Pruského

Úvodný koncert tohoročných Dní starej hudby predstaví hudobnú minulosť jedného z významných hudobných centier Slovenska – Pruského. Na chóre tamojšieho rímskokatolíckeho farského kostola sa zachovala rozsiahla zbierka hudobnín, ktorá svedčí o tristoročnom intenzívnom pestovaní hudby v tomto na strednom Považí ležiacom zemepanskom mestečku. Zbierka je v súčasnosti uložená v Hudobnom múzeu Slovenského národného múzea v Bratislave. Obsahuje rukopisné i tlačené hudobné diela prevažne sakrálnej hudby z období od vrcholného baroka 2. polovice 17. storočia po romantizmus konca 19. storočia. Nachádzajú sa tu skladby skladateľov viedenského a rakúskeho, juhonemeckého, talianskeho, českého a moravského kultúrneho okruhu i početná skupina skladieb domácich, resp. predpokladaných domácich autorov, ktorá zvyšuje historickú hodnotu zbierky. Zbierka vznikala činnosťou hudobníkov kostola, miestnych učiteľov, organistov a hudobníkov tamojšieho františkánskeho kláštora. Jej najstaršia, osobitne vzácna časť pochádza z pozostalosti grófa Imricha Jakušiča, ktorý vo svojom testamente odkázal hudobniny a hudobné nástroje hudobníkom kostola. Keďže sa táto najstaršia časť pruštianskej zbierky zachovala len torzovite, jej obsah možno rekonštruovať na základe inventárneho zoznamu hudobnín, ktorý bol spísaný pri vizitácii pruštianskej fary roku 1692. V tomto zozname sa uvádzajú rukopisné i tlačené diela obľúbených, prevažne v Rakúsku a v Nemecku pôsobiacich autorov 2. polovice 17. storočia (Antonia Bertaliho, Giovanni Felice Sancesa, Thomasa Eisenhueta, Johanna Baptistu Gletleho, Melchiora Caesara, Johanna Rosenmüllera, Johanna Heinricha Schmelzera, Johanna Pezela a ďalších). Vzácne sú skladby domácich, na Slovensku pôsobiacich autorov, predovšetkým duchovné árie kremnického regenschoriho Mikuláša Mórica Pollentaria, ktoré vyšli tlačou v bratislavskej tlačiarni Gottfrieda Gründera roku 1673 a v zbierke z Pruského sa zachovali v unikátnom, žiaľ nekompletnom exemplári, ďalej sú to skladby Daniela Speera pôsobiaceho istý čas na Slovensku a bratislavského kapelníka Samuela Capricorna. Obsah zbierky tvorí chrámová vokálno-inštrumentálna komorná hudba, v tom čase rozšírená na viacerých chóroch hudobných centier Slovenska, početné zastúpenie majú aj inštrumentálne chrámové a sólové sonáty, medzi ktorými je v celoslovenských reláciách ojedinelé zastúpenie tvorby Arcangela Corelliho. Možno, že sa v osobnosti grófa Jakušiča skrýval nielen milovník a mecenáš hudobného umenia, hudobne vzdelaný zberateľ hudobných nástrojov, ale aj aktívny hudobník. Istou inšpiráciou pre pestovanie hudby v Pruskom mohol byť hudobný život v neďalekom Kroměříži na dvore olomouckého biskupa, kniežaťa Karla Lichtensteina-Kastelkorna, s ktorým bol Jakušič v písom-

nom kontakte. O styku s Kroměřížom napovedá zastúpenie skladieb Morave, resp. v Čechách pôsobiacich autorov, o. i. kapelníkov krom skej kapely Heinricha Ignaza Bibera a Pavla Josefa Vejvanovského.

(Jana Bartová-Kalina

JOHANN ROSENMÜLLER študoval na univerzite v Lipsku, od 1642 pôsobil ako „collaborator" v Tomášskej škole, od roku 1750 ako vý asistent, od roku 1751 aj ako organista v Nikolaikirche a zástu spriateleného tomášskeho kantora Tobiasa Michaela. Jeho nádeje post tomášskeho kantora sa rozplynuli, keď roku 1755 musel upre pre obvinenie z pederastie do Benátok. Pôsobil tu ako trombo v chráme sv. Marka, v rokoch 1673-1674 tu bol jeho žiakom Joh Friedrich Krieger. V rokoch 1678-1682 bol skladateľom Ospedale Pietà. Neskôr sa stal dvorným kapelníkom kniežaťa Ulrich Braunschweig-Wolfenbüttel vo Wolfenbütteli. Je autorom početne čou vydanej svetskej inštrumentálnej hudby, ako aj v rukopisoch z vanej chrámovej hudby vokálnej a vokálnoinštrumentálnej. Matthiasovi Weckmannovi a Andreasovi Hammerschmidtovi bol znamnejším nemeckým skladateľom 17. storočia. Vo svojej tvorbe princípy kontrapunktickej kompozície s novými kompozičnými mi benátskej opernej a komornej hudby.

JOHANN KYRZINGER (KÜRZINGER) pochádzal z rozve bavorskej hudobníckej rodiny 17. a 18. storočia. Pôsobil ako orga v chráme sv. Mikuláša v Pasove a z jeho tvorby sa zachovali najmä mové inštrumentálne a vokálne diela, ktorých väčšina vyšla roku tlačou v Pasove a v Mníchove v zbierkach *Lesbij modi. 1, 2, 3, 4 vo Liber primus ... ab organo,* resp. *Benedicte omnia opera Domini.*

ANTONIO BERTALI, narodený v talianskej Verone, pravdepo ne 18-ročný (1623) prišiel do Viedne, kde už roku 1637 pôsobil dvorný hudobník, od roku 1649 ako dvorný kapelník. Je autorom cerých opier, ktorými významnou mierou prispel k etablovaniu ta skej opery na rakúskom dvore, no predovšetkým početnej chrám hudby, ale aj svetských kantát, oratórií a slávnostných inštrumentál skladieb, ktoré komponoval zväčša pre rôzne príležitosti cisárskeho ra (vrátane bratislavských korunovačných slávností). Kompozičný jeho liturgickej hudby zahŕňa množstvo rôznych vplyvov s prevaho nátskej školy, ktorú reflektuje aj väčšina jeho inštrumentálnych skl – sonát, canzon a ď.

ARCANGELO CORELLI, kľúčová osobnosť európskej hud mu 17. a 18. storočia, bol svojou tvorbou prítomný aj n Slovenska, ako o tom svedčia dobové hudobné pramene. Jeho um východiská i samotná tvorba reprezentujú vedúce duchovné prúd

by, ktoré spočívali o. i. v snahe o návrat k jednoduchosti a zrozumiteľnosti v zmysle aristotelovských princípov, o ktorých sa diskutovalo v exkluzívnej Academii dei Arcadi. Tvorba Arcangela Corelliho je vyvrcholením talianskej sólovej, komornej a orchestrálnej tvorby 17. storočia, a zároveň dielom, na ktorom sa orientovali skladatelia nasledujúcej generácie. V porovnaní s väčšinou jeho súčasníkov napísal Corelli pomerne malý počet diel, zoradených do šiestich zbierok výlučne inštrumentálnej hudby, ktoré však vychádzali aj po jeho smrti v početných vydaniach.V opusoch 1-4 vyšlo 48 triových sonát chrámových (da chiesa: op. 1 a 3), resp. svetských (da camera: op. 2 a 4), v op. 5 slávne husľové sonáty a op. 6 je zbierkou jeho nemenej slávnych concerti grossi.

DANIEL SPEER pochádzal zo Sliezska. V priebehu svojho pohnutého života precestoval veľkú časť strednej a východnej Európy, vrátane územia Slovenska, až sa usadil v Stuttgarte, resp. v Göppingene a v rade ďalších nemeckých miest. Pre svoje politické pamflety bol načas väznený. Speer ja autorom významnej hudobnej učebnice-kompendia *Grundrichtiger kurtz leicht und nöthiger Unterricht der musikalischen Kunst* (1687), kde okrem všeobecnej hudobnej náuky, resp. náuky o kompozícii poskytuje aj základy hry na najrôznejších hudobných nástrojoch. Dielo je (najmä v druhom vydaní) doplnené veľkým počtom Speerových kompozícií. Speerove duchovné koncerty vyšli v zbierkach *Evangelische Seelen-Gedancken* (1681/1682), *Philomela Angelica* (1688), *Jubilum coeleste* (1692), jeho početné quodlibety v zbierkach *Neugebachene Taffel-Schnitz* (1685), *Musicalischer Leuthespiegel* (1687) a *Musicalisch-türckischer Eulenspiegel* (1688). Okrem politických spisov je autorom románu *Ungarischer oder Dacianischer Simplicissimus.*

PAVEL JOSEF VEJVANOVSKÝ pochádzal tiež zo Sliezska, študoval na jezuitskom gymnáziu v Opave a roku 1665 vo Viedni. Od roku 1666 pôsobil v Kroměříži ako dvorný a poľný trubkár arcibiskupskej kapely a prefekt chóru chrámu sv. Mórica. Roku 1670 sa stal nástupcom Heinricha Ignaza Franza Bibera vo funkcii kapelníka v Kroměříži a v Olomouci. Bol autorom prevažne chrámovej hudby vokálnoinštrumentálnej a chrámových sonát pre rôzne nástrojové obsadenia, ako aj serenád a baletov. Vo svojich kompozíciách používal trúbku a ďalšie plechové dychové nástroje v oveľa väčšom rozsahu ako jeho súčasníci (s výnimkou J. H. Schmelzera, s ktorým pravdepodobne istý čas študoval). Štúdium jeho skladieb odhaľuje rad podobností s kompozíciami Heinricha Ignaza Franza Bibera.

NIKOLAUS MAURITIUS POLLENTARIUS pôsobil ako hudobný riaditeľ františkánskeho kostola v Kremnici. Jeho tvorba sa zachovala len torzovito - známa je zbierka árií a kantát *Prodromus Melicus seu*

Motettarum Sacrarum pre 1-3 solové hlasy s organom alebo malou in rumentálnou skupinou, ktorá vyšla tlačou u Gottfrieda Gründ v Bratislave.

JOHANN HEINRICH SCHMELZER, rakúsky huslista a skladat narodil vo Viedni a tu aj od roku 1649 pôsobil ako komorný hráč d nej kapely. Bol prvým rakúskym hudobníkom po dlhej „nadvláde" n zemských hudobníkov a uprostred čisto talianskeho hudobného p redia na rakúskom cisárskom dvore. Dvorným kapelníkom sa stal a ku 1679 po presídlení cisárskeho dvora do Prahy, kde však podľahol ru, pred ktorým prchal dvor z Viedne. Schmelzer, ktorý bol zodpov najmä za tanečné produkcie a za komornú hudbu na rakúskom dvor stal známym ako autor inštrumentálnej hudby.

SAMUEL CAPRICORNUS bol jedným z najvýznamnejších a plyvnejších nemeckých skladateľov 17. storočia. Pochádzal z o Mladej Boleslavi, študoval striedavo v Uhorsku a v Sliezsku. Už 21-r sa objavil v Bratislave, kde bol od roku 1650 učiteľom hudby neskôr neho viedenského lekára Wilhelma Raygera a v rokoch 1651-1657 val funkciu hudobného riaditeľa evanjelickej cirkvi. Posledných rokov svojho krátkeho života pôsobil v Stuttgarte ako dvorný skla württenberského kniežaťa. Capricornus mal v Bratislave vynikajúce covné podmienky: kvalitný chrámový zbor a orchester ako aj bohat dobnú knižnicu, ktorú sám zveladoval. Bol jednou z najvýznamne hudobných osobností pôsobiacich v minulosti v Bratislave, udr kontakty s vedúcimi skladateľmi doby (Carissimi, Kircher). V Brat vznikol veľký počet jeho skladieb, z ktorých mnohé vydal už roku v Norimbergu v zbierkach *Opus musicum* a *Jubilus Bernardi.*

HEINRICH IGNAZ FRANZ BIBER bol jedným z najslávnejší dobníkov svojej generácie v strednej Európe. Pochádzal zo sever Čiech, pôsobil spočiatku v službách olomouckeho arcibiskupa, od 1670 v arcibiskupskej kapele v Salzburgu, ktorej kapelníkom sa stal 1684. Popri hudobnodramatickej tvorbe (opera, školské drámy) a v ho počtu chrámových skladieb (o. i. je autorom slávnej 53-hl *Salzburskej omše*) napísal veľké množstvo sólových husľových skl (mnohé z nich sú postavené na princípe scordatury, teda písané p tradične ladené husle – najslávnejšie z nich sú sonáty-mystéri *Ružencové sonáty*) a komorných kompozícií pre rozmanité obsa vydané v zbierkach *Sonatae tam aulis servientes* (1676 pre 5, 6 strojov, a to buď pre sláčikové nástroje alebo vrátane dvoch tr *Mensa sonora* (1680), *Fidicinium sacro-profanum* (1683). Bi diela sa vyznačujú mimoriadnou inštrumentálnou virtuozitou v s s výnimočným hudobným intelektom.

KYRZINGER JOHANN (1624)

Congratulamini mihi omnes, in Deo salutari nostro.
Maria die zart Junckfrau fein hat uns geboren, ein feines Kindelein, ein schönes Kindelein, ein zartes Kindelein, Jesus, ist der Namen sein, der uns durch sein rosenfarbnes Blut erlöset hat aus der Höllenglut. Joseph, wo ist das neugeborne Kindelein? Zu Bethlehem, da liegt es in dem Krippelein, so schlaf mein liebes Kindelein, Eya Suseya, Bruneya.

POLLENTARIUS M. M. (1673)

Regina Coeli laetare, Alleluja. Quia quem meruisti portare, Alleluja. Resurrexit sicut dixit, Resurrexit Alleluja. Ora pro nobis Deum, Alleluja.

Alma Redemptoris Mater, que pervia coeli porta manes et stella maris.
Succure cadenti.
Surgere qui curat populo. Tu quae genuisti natura mirante. Tuum sanctum Genitorem, Virgo prius ac posterius, Gabrielis ab ore, lumen illud Ave, peccatorium miserere.

SPEER DANIEL (1688)

O Jesu meus,
Amor mea vita, mea vita meum,
cor et omnia, mea lux, mea sors et omnia,
amo te, bone Jesu,
vel si me fugias sequar te,
vel si me crucies laudabo te,
vel si me diligas amabo te
ostende mihi faciem tuam
et salvabis me,
me respice et beabis me
[illegible] fugis, dilecte mi,
[illegible] fugis, o, mi Jesu, o dilecte mi quo fugis
[illegible] redas, heu, meum cor vita fulgit
[illegible] umbra mortis coeca venit nox heu, miserum me
converte faciem tuam,
o, mi Jesu
revertere, heu, mi Jesu perimis me
veni, amo te,
mea felicitas, mea lux, redeas
amo te, veni meum cor, veni mea lux, mea sors,
bone Jesu, mea lux, mea sors, veni,
amo te mea jucundistas, mea felicitas,
veni, amo te, bone Jesu, dulcis Jesu, chare Jesu, amo te.

CAPRICORNUS SAMUEL (Opus Musicum II)

Judica Domine,judica nocentes me. Expugna inpugnantes me.
[illegible]hende arma et scutum, et exsurge in adjutorim mihi. Effunde frameam et
[illegible]de adversus eos, qui perseqvuntur me.
[illegible]nimae meae salus tua ego sum.

ALBRECHT COLLEGIUM, ktorého názov vznikol in memoriam prof. Ján Albrecht, je voľné združenie hudobníkov a spevákov zo scény starej hudby, umožňujúce netradičné inštrumentálne a vokálne zoskupenia.

KAMILA ZAJIČKOVÁ sa po ukončení Vysokej školy múzických umení v Bratislave zúčastnila na umeleckých stážach a na majstrovských kurzoch zameraných na interpretáciu starej hudby vo Weimare (oratoriálna a piesňová tvorba), v Prahe (kantáty Johanna Sebastiana Bacha), v Neubergu (rakúska baroková hudba) a v Angoulême (francúzska baroková hudba). Popri stálej spolupráci so súborom Musica aeterna koncertuje i s ďalšími domácimi a zahraničnými telesami (Concerto Avenna Varšava, Les Menus Plaisirs, Solisten der Wiener Akademie a ď.). Kamila Zajíčková účinkovala na festivaloch starej hudby v Utrechte, vo Viedni, v Prahe, Budapešti, Šoproni, Norimbergu, v Nantes, Eisenachu, Neubergu a v Bad Homburgu. Pre vydavateľstvo Slovart Records realizovala profilovú CD nahrávku s kantátami J. S. Bacha, G. F. Händela a G. Ph. Telemanna.

HELGA BACHOVÁ ukončila roku 2001 štúdium operného a koncertného spevu na VŠMU v Bratislave (Z. Livorová). Už počas štúdia sa venovala koncertnej činnosti a vystupovala v rámci festivalov Dni starej hudby a Melos Étos. Spolupracovala so súbormi, orchestrami, zbormi ako Musica aeterna, Musica florea, Slovenský komorný orchester, Collegium Marianum, Štátna filharmónia Košice, Janáčkov komorný orchester, Camerata Bratislava, Voci festose. Spolupracovala s poprednými dirigentmi ako sú John Toll (+), Stephen Stubbs, Peter van Heyghen a ď. Od roku 1999 hosťuje v Opere SND v Bratislave. Svoj debut mala v máji 2001 s úlohou Zerliny v Mozartovej opere Don Giovanni. Helga Bachová sa zaujíma predovšetkým o interpretáciu hudby obdobia baroka a klasicizmu: v jej repertoári sa nachádzajú diela A. Vivaldiho, G. F. Händela a J. S. Bacha.

STANISLAV BEŇAČKA vyštudoval odbor zvukovej techniky na Slovenskej technickej univerzite v Bratislave, následne pôsobil v nahrávacích štúdiách Slovenského rozhlasu a vydavateľstva OPUS ako zvukový inžinier. Spevácke skúsenosti získaval spočiatku od rodičov a sestry Marty Beňačkovej, neskôr na bratislavskom Konzervatóriu v triede Zlatice Livorovej. Od roku 1988 spolupracuje so súborom Musica aeterna, od roku 1991 je členom Slovenského filharmonického zboru. Roku 1992 sa stal laureátom Speváckej súťaže Mikuláša Schneidera-Trnavského. Ako sólista spoluúčinkoval na nahrávkach pre značky OPUS, Slovak Tresures, Slovart, Ebony a pre Slovenský rozhlas. Vystupoval na koncertoch v spolupráci so súborom Musica aeterna, so Slovenskou filharmóniou a s Cappellou Istropolitanou.

UTOROK 16. október
19.30
Hudobná sieň Bratislavského hradu

MARIA THERESIA ENSEMBLE
Markéta Knitlová husle
Peter Šesták viola
Róbert Šebesta klarinet
Rudi Linner prirodzený roh
Juraj Kováč violončelo

Johann Stamitz (1717-1757)

Quattuor per clarinetto solo, violino, corno obligato e basso (Es dur)
Moderato. Allegro
Romanza
Presto

Johann Stamitz

Quattuor per clarinetto solo, violino, corno obligato e basso (Es dur)
Allegro
Andante moderato
Allegro assai

Prestávka

Michael Haydn (1737-1806)

Quintetto per clarinetto, corno, fagotto, violino e viola (Es dur)
Andante. Marcia - Allegro - Menuetto - Adagio - Menuetto. Allegretto - Pollacca - Largo. Tedeschi - Finale (Rondo). Vivace

Diela dvoch navzájom nijako nesúvisiacich, no významných skadateľov 18. storočia - Johanna Stamitza a Michaela Haydna - tvoria dramaturgiu dnešného koncertu. Ich chýbajúcou spoločnou črtou je nepochybne zvláštne nástrojové obsadenie oboch diel. Teda experiment založený na nezvyčajnej a zároveň podobnej zvukovej predstave, konkretizovaný v skladbách tohto programu.

Prvú polovicu koncertu tvorí hudba **JOHANNA WENZELA ANTONA (JÁNA VÁCLAVA ANTONÍNA) STAMITZA**, ktorý sa narodil v českej hudobníckej rodine pochádzajúcej z dnešného Slovinska. Pod vplyvom výrazne proinštrumentálneho prostredia mannheimskej kapely (v ktorej väčšinu svojho krátkeho života Stamitz pôsobil) sa podobne formovala aj štruktúra jeho skladateľskej tvorby, v ktorej výrazne dominujú typické žánre inštrumentálnej hudby - symfónie, koncerty a orchestrálne triá. Dôležitú súčasť Stamitzovho skladateľského odkazu tvorí komorná hudba, vrátane dvoch kvartet Es dur, ktoré sa nachádzajú v kolekcii štyroch kvartet, uloženej v Bibliothèque National v Paríži. Ich unikátnosť spočíva v nezvyčajnej nástrojovej kombinácii - husle, invenčný roh a fagot dopĺňajú hlavný sólový nástroj - klarinet. Zaradením klarinetu Stamitz umocnil zvukovú koláž týchto skladieb a s ohľadom na vývoj tohto nástroja podporil jeho etablovanie sa v hudbe tzv. vysokej kultúry. Prítomnosť klarinetu taktiež výrazne zužuje čas možného vzniku týchto kompozícií. Z doterajších výskumov vieme, že hoci mannheimská kapela získala povesť (okrem vysokej umeleckej úrovne) aj tým, že do svojich radov veľmi skoro začleňovala nalepších dychových hráčov, klarinety sa v tomto orchestri vyskytujú „až" roku 1759, teda 2 roky po Stamitzovom úmrtí (vo Viedni na konci 70. rokov, v Salzburgu až po roku 1800). Vieme však tiež, že v septembri 1754 Stamitz absolvoval ročný umelecký pobyt v Paríži, ktorý mu okrem neodškriepiteľného umeleckého úspechu poskytol možnosť začleniť klarinety do viacerých svojich kompozícií. A nielen to. V máji 1755 noviny *Mercure de France* publikovali kritiku na koncert z 26. marca v rámci cyklu Concerts Spirituel so zmienkou o uvedení „lôune symphonie de Stamich, avec clarinettes et cors de chasse" teda Stamitzovej symfónie s klarinetmi a rohmi. Na ďalšiu väzbu Stamitza s klarinetom v rámci parížskeho pobytu upozorňuje Valentin Roeser, ktorý do svojho klarinetového traktátu zahrnul Stamitzovo kvarteto pre 2 klarinety a rohy, pričom nezabudol poznamenať, že bolo interpretované v čase Stamitzovho pobytu v Paríži („Nous avons executé ces Pièces en présence de Mr. Stamitz, pendant son séjour à Paris."). Z týchto informácií môžeme teda usúdiť, že kvartetá, ktoré zaznejú na našom koncerte, Johann Stamitz skomponoval pravdepodobne v Paríži v období svojho tamojšieho pobytu od septembra 1754 do septembra 1755. V hudbe týchto skladieb cítit Stamitzovo formovanie nového prebúdzajúceho sa klasicistického štýlu, ktorého súčasťou bola aj emancipácia nových dychových nástrojov - invenčného rohu a klarinetu, ktorým Stamitz zveril odvážne sólistické role. Daň za

Stamitzovo objavovanie idiomatického písania pre oba spomínané nástroje pocíti najmä interpret, ktorý je konfrontovaný s vysokými okrajovými registrami a krkolomnými tónovými postupmi v technickej náročnosti neraz predstihujúcej aj oveľa neskoršie virtuózne skladby. V Stamitzovej tvorbe pre klarinet tvoria diskutované kvartetá dôležitý (vzhľadom na absolútnu neznámosť) doplňujúci článok medzi kvartetom pre 2 klarinety a rohy (ktoré reprezentuje počiatky Stamitzovho písania pre klarinet), symfóniami s klarinetmi a klarinetovým koncertom, ktorý svojou hudobno-idiomatickou vyspelosťou a technickou komplexnosťou tvorí vrchol tzv. klarinetového repertoáru toho skladateľa.

Druhý diel dnešného koncertu tvorí *Kvinteto Es dur* **JOHANNA MICHAELA HAYDNA**. Ako už bolo naznačené, táto skladba je svojím nástrojovým zložením veľmi blízka kvartetám Johanna Stamitza. Obsadenie Stamitzových skladieb je v Haydnovom kvintete doplnené violou, s ktorou tvoria nástrojovo netypicky kombinované kvinteto. Podľa Haydnovho tematického katalógu bola kompozícia dokončená 4. júla 1790 v Salzburgu. Prítomnosť klarinetu v obsadení diela však naznačuje, že skladba nebola napísaná pre Salzburg, pretože tu v tom čase klarinety nemali. Skladba je rozsiahla, má charakterisitickú osemčasťovú divertimentovú formu, v rámci ktorej sa variabilným spôsobom striedajú viaceré rýchle a pomalé časti obohatené tanečnými menuetmi. Party jednotlivých nástrojov sú napísané veľmi idiomaticky a vykazujú vysokú mieru citlivosti a porozumenia pre dobré vyznenie polôh jednotlivých nástrojov i celého diela. V tomto duchu sa nesie aj výber „béčkovej" tóniny Es dur, ktorá „sedí" dychovým nástrojom a je tiež prijateľná pre sláčikové nástroje. V rámci štruktúry Haydnovej tvorby toto dielo dotvára nie veľmi obsiahlu oblasť komornej hudby, tvoriacu menšinovú časť autorovho skladateľského odkazu. Hudobne sa kompozícia prezentuje vysokou mierou harmonickej vyzretosti a divertimentovým charakterom zapadá do štýlového rámca hudobného klasicizmu. Svojou invenčnosťou a celkovým spracovaním odráža vysoký stupeň hudobného talentu a remeselnej zručnosti autora, ktorý ešte aj dnes zostáva v tieni slávy svojho staršieho brata Josepha Haydna.

MARIA THERESIA ENSEMBLE je mladšou sestrou väčšieho súboru Maria Theresia Harmonie, ktorý vznikol roku 1997 z podnetu mladých hudobníkov pôsobiacich v trojuholníku Bratislava - Viedeň - Budapešť s cieľom oživiť klasicistickú tradíciu dychovej hudby, tzv. Harmoniemusik. Repertoárovo blízky mu je aj Maria Theresia Ensemble - malý komorný súbor uvádzajúci komornú hudbu pre dychové nástroje prípadne v kombinácii s inými, napríklad klávesovými nástrojmi. Členmi zoskupenia vystupujúceho roku 2001 v miešanom dychovo-sláčikovom obsadení sú poprední hudobníci z Rakúska (Kerstin Siebmannová), Čiech (Markéta Knitlová) a Slovenska (Rudi Linner, priekopník v hre na prirodzenom rohu na Slovensku a violista Peter Šesták). Iniciátor súborov Maria Theresia Harmonie i Maria Theresia Ensemble je klarinetista Róbert Šebesta.

Absolvoval HTF VŠMU v odboroch hry na modernom klarinete a hudobná teória, od roku 1995 sa venuje hre na historických klarinetoch, basetových rohoch a chalumeaux (predchodca klarinetu). Absolvoval kurzy hry na dobovom klarinete u prestížnych špecialistov Erica Hoepricha (Amsterdam) a Gillesa Thomého (Paríž). Je spoluzakladateľom aj ďalšieho medzinárodného súboru - Helios 18, pravidelne hráva s bratislavskými telesami hrajúcimi na dobových nástrojoch (Musica aeterna, Albrecht collegium). Roku 1998 participoval na nahrávke súboru Stadler Trio pre nahrávaciu spoločnosť Glossa, ktorá sa realizovala na unikátnej sade troch pôvodných basetových rohov bratislavského a viedenského nástrojára Theodora Lotza. Dominantnou súčasťou muzikologických aktivít Róberta Šebestu je história klarinetu a basetového rohu. V tejto oblasti spolupracuje s renomovanými odborníkmi (Nicolas Shackleton - Cambridge) a je autorom viacerých prác (bakalárskej - Barokový klarinet, magisterskej - Zrod a vývoj basetového rohu), štúdií (Theodor Lotz - Hudobný život č. 7-8/2000) a rôznych iných textov (CD nosiče). V súčasnosti študuje v Paríži.

STREDA 17. október
17.15 hod.
Slovenská národná galéria

PETER GUĽAS čembalo
MARTINA BERNÁŠKOVÁ flauta

P. Pantaleon Roškovský (1734-1789)
Praelude (E dur)

Johann Sebastian Bach (1685-1750)
Sonata a Cembalo obligato e Travers. solo di J. S. Bach (h mol, BWV 1030)
Andante - Largo e dolce - Presto

Johann Sebastian Bach
Fantázia a fúga a mol BWV 904

Anton Zimmermann (1741-1788)
Praeludio (G dur)

Johann Sebastian Bach
Partita c mol BWV 997 (transkripcia Béatrice Berstel)
Praeludio – Fuga – Saraganda - Gigue

Franz Paul Rigler (1747/8-1796)
Sonata (C dur)
Allegro moderato

Carl Philipp Emanuel Bach (1714-1788)
Hamburger Sonate (G dur, Wq 133)
Allegretto – Rondo. Presto

Hudba, ktorá vznikala, resp. sa hrala/spievala na Slovensku pred obdobím etablovania sa slovenskej hudobnej moderny v 30. a 40. rokoch 20. storočia, ešte stále nie je neodmysliteľnou súčasťou nášho kultúrno-historického vedomia, hoci, našťastie, postupne vystupuje z prítmia archívov a múzeí a začína prenikať aj do našej koncertnej praxe. V rámci Dní starej hudby každoročne zaznejú diela skladateľov pôsobiacich na našom území a v praxi dokumentujú z prameňov známe fakty o vysokej úrovni hudby, zapĺňajúcej najmä chrámy a šľachtické paláce.

K najvýznamnejším skladateľom slovenského pôvodu v 18. storočí komponujúcim pre klávesové nástroje nesporne zaraďujeme františkána **P. PANTALEONA ROŠKOVSKÉHO** (1734-1789). Jeho „kopistická činnosť ... je dôležitým ohnivkom v reťazi prameňov hudby pre klávesové nástroje v strednej Európe. Zásluhou jeho dvoch monumentálnych rukopisov čembalovej a organovej hudby *Cymbalum jubilationis* a *Musaeum Pantaleonianum* obsahujúcich niekoľko stovák skladieb sa totiž dodnes zachovala tvorba mnohých zaujímavých a dôležitých skladateľov, o ktorých by sme inak vedeli len celkom málo alebo vôbec nič. Obe zbierky však prinášajú reprezentatívny prierez klávesovou hudbou baroka a raného klasicizmu, vrátane jeho vrcholných prejavov v tvorbe J. K. Kerlla, Gottlieba Muffata. G. F. Händela, J. J. Fuxa, Gottlieba Muffata, G. B. Plattiho, padre G. B. Martiniho, OFMConv. J. Umstatta, M. G. Monna, G. Ch. Wagenseila, G. M. Rutiniho a desiatok ďalších skladateľov až po J. A. Štěpána a mladého J. Haydna. Z tohto bohatého repertoáru možno usudzovať, že páter Pantaleon bol aj vynikajúcim hráčom, lebo v mnohých prípadoch ide o náročnú hudbu najvyšších umeleckých kvalít.

P. Pantaleon Roškovský sa narodil roku 1734 v Starej Ľubovni v rodine tamojšieho kantora... Po ukončení štúdií vstúpil roku 1755 do františkánskeho rádu ... a roku 1759 bol vysvätený za kňaza. Od 60. rokov pôsobil ako organista, riaditeľ chóru, učiteľ spevu a organovej hry striedavo v rôznych františkánskych kláštoroch mariánskej provincie – v Bratislave, Trnave, Nových Zámkoch, Pešti. V posledných rokoch života pôsobil v pastorácii vo vojenskom lazarete, tu sa aj nakazil infekčnou chorobou a 21. marca 1789 v Pešti zomrel. Páter Pantaleon bol usilovným kopisotm (napísal najmenej 12 rozsiahlych zborníkov pre potreby rádu) a výborným skladateľom, hoci mu dnes možno pripísať s určitosťou len dve desiatky skladieb (jednou z najvydarenejších je fašiangová paródia ... *Vesperae bacchanales* z rokov 1768-1769). Z klávesovej hudby, v ktorej mu bol vzorom najprv G. Ch. Wagenseil, neskôr J. Haydn, k nim patria len 4 skladby pre čembalo alebo klavír, z organových skladieb ani jedna nie je signovaná jeho menom.

Veľmi pravdepodobné je však jeho autorstvo v prípade 8 malých fúg ... na *Ite missa est* podľa misálu mariánskej provincie františkánov z *Musaeum Pantaleonianum*, ako aj *Prelúdia E dur*, zapísaného vlast-

nou rukou roku 1769 vo františkánskom zborníku z pozostalosti uršulínky M. Stanislavy Seidlovej. ..." (L. Kačic in: P. Pantaleon Roškovský: *Organová hudba na Slovensku v 17. a 18. storočí.* Music forum. Bratislava)

ANTON ZIMMERMANN patrí k najväčším zjavom hudby na Slovensku v 18. storočí. Pochádzal zo Sliezska (narodil sa roku 1741 v Širokej Nive/Breitenau) a podobne ako Rigler mal od začiatku 70. rokov kontakty s Bratislavou, ktorá bola vtedajším významným hudobným centrom. Roku 1776 sa stal kniežacím dvorským skladateľom (fürstlicher Hofkompositeur) primasa J. Batthyányiho, ako aj kapelníkom a huslistom jeho orchestra, v ktorom vtedy pôsobili mnohí vynikajúci hudobníci (J. Zistler, J. M. Sperger, F. X. Hammer, Th. Lotz, F. Červenka a i.). Roku 1780 sa Zimmermann stal aj nástupcom J. A. Šantracha vo funkcii organistu bratislavského Dómu sv. Martina, 8. 10. však náhle zomrel.

Rozsiahla tvorba A. Zimmermanna., najmä mimoriadne významné symfónie, koncerty a komorná hudba (kvartetá, sonáty, kasácie a i.) mala ohlas nielen v strednej Európe, ale aj vo veľkých centrách na západe, kde niektoré opusy dokonca vyšli tlačou. Zimmermann zanechal aj početné cirkevné skladby (omše, ofertóriá, dvojzborové *Te Deum* a i.). Zdá sa, že hudba pre klávesové nástroje mala v jeho skladateľskej práci menší význam - ako výkonný hudobník bol predovšetkým huslistom batthyányiovskej kapely a funkciu organistu vykonával krátko.

Prelúdium, ktoré sa zachovalo spolu so skladbami J. G. Reinhardta, F. Novotného a F. X. Brixiho v odpise P. T. Hoffmanna OFM, je typickou úžitkovou organovou skladbou 2. polovice 18. storočia, slúžiacou konkrétnym potrebám v rámci bohoslužby. Použitý tematický materiál je v 18. storočí síce veľmi bežný, spôsobom spracovania však svedčí o dobrom ovládaní harmónie a modulácie. (L. Kačic in: P. Pantaleon Roškovský: *Organová hudba na Slovensku v 17. a 18. storočí.* Music forum. Bratislava)

FRANZ PAUL (XAVER) RIGLER patrí k vynikajúcim postavám hudby na Slovensku v 2. polovici 18. storočia. Pochádzal z Viedne, kde sa narodil okolo roku 1748. O jeho mladosti vieme veľmi málo. Od 70. rokov sa datujú jeho kontakty s Bratislavou, kde získal roku 1779 post učiteľa hudby na tzv. normálke. Rigler bol nielen vynikajúcim klavírnym virtuózom, ale aj pedagogickou autoritou. Bol v podstate zodpovedný za oblasť hudby v rámci školskej reformy *Ratio educationis* (1777) a jeho učebnica *Anleitung zum Klaviere* (1779), prepracovaná ako *Anleitung zum Gesange und Klaviere* (1798) vyšla spolu v štyroch vydaniach. Napriek rôznym problémom dosahoval Rigler vynikajúce pedagogické výsledky. V Bratislave pôsobil až do leta 1796, keď odišiel do Viedne, kde 17. 10. 1796 zomrel.

Kompozičná aktivita F. P. Riglera sa sústreďovala na „jeho" nástroj

Okrem klavírnych sonát, divertiment, hungaresiek a ďalších menších foriem sa od neho zachovali len piesne a jediná cirkevná skladba - *Lauda Sion* pre 3 hlasy a 2 koncertantné čembalá. Riglerova klavírna tvorba, predovšetkým sonáty, má napriek počiatočnému vplyvu J. Haydna mnohé individuálne znaky (dokonca i „Sturm und Drangu").

Sonáta c mol a *Sonáta f mol,* ktoré zahrnul do klavírnej školy a označil ich vyslovene ako organové, patria pravdepodobne k jeho najstarším skladbám. Veľmi tvorivo aplikovaným vzorom bol v prípade týchto sonát Domenico Scarlatti. Nástrojové určenie oboch sonát však vonkoncom nie je jednoznačné. Podľa štylizácie možno usúdiť, že boli pôvodne komponované pre Hammerklavier (*Sonátu f mol* nemožno interpretovať na organe bez malých úprav polohy basu v druhom diele, ani pre jej tónový rozsah). (L. Kačic in: P. Pantaleon Roškovský: *Organová hudba na Slovensku v 17. a 18. storočí.* Music forum. Bratislava)

JOHANN SEBASTIAN BACH napísal v čase svojho pôsobenia na kniežacom dvore v Köthene dve série sonát pre flautu a čembalo. Kým sonáty BWV 1033-1035 zodpovedajú skôr tradičnému kompozičnému modelu, keď part čembala bol obmedzený na funkciu continua, predstavujú sonáty BWV 1030-1032 (spolu so husľovými sonátami BWV 1014-1019, resp. gambovými sonátami BWV 1027-1029) kompozície, v ktorých úloha oboch nástrojov je rovnocennná, t. j. aj part čembala je prekomponovaný a zapísaný. Aj v titule sa uvádza „cembalo obligato", v prípade sonáty BWV 1030 je podobne ako v spomínaných husľových sonátach čembalo uvedené na prvom mieste (t. j. sonáta pre čembalo a flautu). Sú to triové sonáty vystavané na troch reálnych samostatných hlasoch: melodického hlasu čembala, flauty a čembalového basu.

Bachove skladby pre lutnu - pokiaľ ich autorstvo nie je spochybňované - vznikali zväčša v období jeho pôsobenia v Lipsku (azda s výnimkou skladby BWV 996 ktorá vznikla pravdepodobne vo Weimare. Autorstvo *Partity c mol* BWV 997 nie je potvrdené. Na dnešnom koncerte zaznie v transkripcii Beatrice Berstelovej.

Fantázia a fúga a mol pre klavír vznikla pravdepodobne v prvých rokoch Bachovho pôsobenia v Lipsku (ca 1725).

CARL PHILIPP EMANUEL BACH, druhorodený a zároveň najslávnejší syn Johanna Sebastiana, skladateľ, klavirista, autor jednej z troch najvýznamnejších základných hudobnoteoretických prác 18. storočia (popri Leopoldovi Mozartovi a Johannovi J. Quantzovi) - Pokusu o správny spôsob hry na klavíri (*Versuch über die wahre Art das Clavier zu spielen*), bol jedným z najvzdelanejších hudobníkov svojej doby, v ktorého dome sa stretávali Lessing, Klopstock a ďalší poprední predstavitelia nemeckej filozofie a literatúry. Svojou hudbou, ktorej výrazová sila dodnes nestratila zo svojej účinosti, rozhodujúcim spôsobom ovplyvnil skladateľov nasledujúciej generácie, o. i. Josepha Haydna

a Ludwiga v. Beethovena. *Sonáta pre flautu a basso continuo G dur* vznikla roku 1786 v Hamburgu, kde od roku 1768 pôsobil ako následník G. Ph. Telemanna vo funkcii kantora latinskej školy, tzv. Johannea a hudobného riaditeľa piatich hlavných kostolov mesta. Tu, podobne ako vo väčšine svojej komornej hudby, v porovnaní so svojou sólovou klavírnou tvorbou zotrval skôr na tradičných kompozičných princípoch.

MARTINA BERNÁŠKOVÁ po ukončení štúdia na Konzervatóriu v Bratislave (D. Šebestová, M. Braunsteinerová) absolvovala VŠMU s vyznamenaním (V. Samec a M. Jurkovič). Roku 1994 sa začala venovať interpretácii barokovej a klasicistickej hudby. Zúčastnila sa na viacerých kurzoch. Roku 1994 sa stala študentkou barokovej priečnej flauty na parížskom Conservatoire National Supérieur (Pierre Secheta). Toto štúdium absolvovala roku 1996, pričom jej bola udelená 1. cena. Martina Bernášková je od roku 1988 členkou súboru Musica aeterna a spoluúčinkuje s viacerými domácimi i zahraničnými súbormi.

PETER GUĽAS (1971) študoval kompozíciu a klavír na Konzervatóriu v Košiciach (Jozef Podprocký, Ivan Miller), na Hudobnej a tanečnej fakulte VŠMU v Bratislave (Ivan Hrušovský, Juraj Hatrík, Ida Černecká, Daniel Buranovský), ďalej hru na čembale - na Akadémii starej hudby v Brne (Shalev Ad-El) a na Conservatorium van Amsterdam (Bob van Asperen; Menno van Delft - klavichord), ktoré ukončil majstrovským diplomom. Zúčastnil sa na workshopoch takých významných osobností ako Gustav Leonhardt, Barthold van Kuijken, Lucy van Daelová, Bruce Dickey. Koncertoval na festivaloch v Bratislave, Trnave, Galante, Košiciach, Žiline, v Helsinkách, Istanbule, Bielefelde, Lipsku, Mníchove, New Yorku atď. Spolupracoval so Stephenom Stubbsom, Johnom Tollom, Shalevom Ad-Elom a Aapom Häkkinenom, s inštrumentálnymi a vokálnymi súbormi Musica aeterna, Solamente naturali, Cappella Istropolitana, Camerata Bratislava, Musica vocalis, Voci festose a ď. V súčasnosti je interným doktorandom na katedre teórie HTF VŠMU. Pre skupinu Elán robil aranžmány piesní pre klavír a spolupracoval na vydávaní nového kompletu tejto skupiny.

PIATOK 19. október
19.30 hod.
Jezuitský kostol

IN MEMORIAM JÁN ALBRECHT

MUSICA ARETERNA
Peter Zajíček umelecký vedúci
VOCI FESTOSE
Martin Majkút umelecký vedúci

ANTON POPOVIČ dirigent
KAMILA ZAJÍČKOVÁ soprán
HELGA BACHOVÁ soprán

Ivan Hrušovský (1927-2001)
Veni Sancte...
Duchovná ária pre soprán, miešaný zbor a sláčikový ochester
(variácie na melódiu sekvencie Veni Sancte Spiritus)

Venované pamiatke 5. októbra 2001 zosnulého skladateľa

Georg Joseph Werner (1693-1766)
Preludium a fuga in c No 4
Preludium a fuga in g No 6

Joseph Haydn (1732-1809)
Scherzando G dur No 4 Hob.II:36

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791)
Chrámová sonáta D dur KV 144
Chrámová sonáta C dur KV 328

Joseph Haydn
Missa brevis in F Hob.XXII:1
Kyrie - Gloria - Credo - Sanctus - Benedictus - Agnus Dei

IVAN HRUŠOVSKÝ študoval kompozíciu na Konzervatóriu v Bratislave u Alexandra Moyzesa a zároveň navštevoval prednášky z hudobnej vedy, filozofie a estetiky na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského. Vysokú školu múzických umení absolvoval roku 1957 (tiež u A. Moyzesa). Po krátkom pobyte na Ústave hudobnej vedy SAV pôsobil od roku 1953 ako pedagóg hudobnej teórie, od roku 1984 ako profesor skladby na VŠMU. Hrušovského tvorba je poznamenaná syntetickým myslením, ktoré do seba poníma modálne prvky, výdobytky európskej tradície a zároveň aplikuje podnety hudobnej avantgardy. „Hudobnou rečou svojho zrelého obdobia, v ktorej naďalej hrajú dôležitú úlohu aj prostriedky modality, resp. polymodality, ako aj idiómy slovenskej ľudovej hudby, sa nepostavil do opozície voči Moyzesovi a jeho generácii; nechal však za sebou - v technickom i estetickom zmysle - ich väzby na neskorý romantizmus a impresionizmus. Pre Hrušovského tvorbu 70. - 90. rokov je charakteriastická syntéza rozličných, často historicky vzdialených kompozičných techník (vrátane prvkov foriem klasickej sonáty, barokovej suity či madrigalu), smerujúca k premosteniu súčasnoti a minulosti vo vývoji hudby, prehlbovanie výrazovej koncentrácie a sugestívna a pritom nepatetická filozofická výpoveď." (Vladimír Zvara in: 100 slovenských skladateľov. NHC, Bratislava 1998).

Veni sancte spiritus je turíčna sekvencia rímskej litrurgie, od roku 1570 pevná súčasť omšového propria od turíčnej nedele do nasledujúcej soboty. Jej autorom je Stephan Langton, arcibiskup z Canterbury (+ 1228). Text tvorí desať do dvojíc zoradených trojveršových, pravidelne akcentovaných štrof (aab - ccb/ddb - eeb atď). Východiskovým hudobným materiálom je 1. cirkevný modus.

Ivan Hrušovský venoval svoju duchovnú áriu - variácie na melódiu stredovekej sekvencie *Veni sancte...* Milene Tomanovej a Akademickému speváckemu zboru Jána Cikkera pri Fakulte hudobnej výchovy Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a jej premiéru si vypočul v podaní tohto súboru na jar tohto roku... Centrum starej hudby s veľkou radosťou prijalo skladateľov súhlas s uvedením tohto diela s dobovým komorným inštrumentálnym a vokálnym súborom v rámci Dní starej hudby 2001. Sľúbil nám text o svojom diele do programového bulletinu... Tešili sme sa na spoluprácu s ním...

Rakúsky skladateľ **GEORG JOSEPH WERNER** bol predchodcom Josepha Haydna vo funkcii kapelníka kniežaťa Esterházyho v Eisenstadte. Po jeho boku od roku 1761 až do Wernerovej smrti roku 1766 už Haydn pôsobil ako jeho zástupca. Krátko pred svojou smrťou sa Werner v liste kniežaťovi Mikulášovi Esterházymu sťažoval na úpadok kapely, zapríčinený nedbalosťou a lenivosťou svojho mladého kolegu, ktorého údajne nazývao „pesničkárom" (Gsanglmacher). Haydn, ktorý si vysoko vážil kontrapunktické majstrovstvo svojho predchodcu, mu roku 1804 postavil pomník v podobe aranžmán šiestich introdukcií a fúg pre

sláčikové kvartetá z Wernerových oratórií. Ťažisko Wernerovej tvorby spočívalo v cirkevnej a vo svetskej vokálno-inštrumetnálnej (oratóriá) hudbe. Jeho inštrumentálna hudba zahŕňa organové skladby, symfónie, triové sonáty, ktoré neprekračovali dobové kompozičné modely. Zaujímavou je jeho zbierka Musicalischer Instrumental-Calender, kde uplatnil rozmanité kompozičné efekty.

V kontexte diela **JOSEPHA HAYDNA**, ktorého ťažisko spočíva v inštrumentálnych a operných kompozíciách, zohráva cirkevná hudba kvantitatívne skôr menšiu úlohu. Zato však jeho omše, menovite šesť omší zo skladateľovho posledného tvorivého obdobia (1796-1802), sa svojimi rozmermi i kompozičnou závažnosťou radia medzi vrcholných reprezentantov tohto žánru. Z deviatich predchádzajúcich omší sa zachovalo len sedem, pričom najskoršou datovanou omšou je Missa brevis in F pravdepodobne z roku 1749, resp. 1750. Haydn ju napísal vo veku 17 rokov, pravdepodobne krátko pred svojím prepustením z katedrálneho zboru sv. Štefana, kde pôsobil od roku 1740. Je to prvá známa kompletne zachovaná Haydnova kompozícia, zjavne ovplyvnená bežnou dobovou cirkevnou hudobnou tvorbou, ktorá zaznievala o. i. v chráme sv. Štefana, bez osobitných progresívnych tendencií.

Skupina šiestich *Scherzandi* z roku 1765 predstavuje drobné skladby pre inštrumentálne súbory zostavné z dychových a sláčikových nástrojov.

Veľkú časť svojej cirkevnej hudby písal **WOLFGANG AMADEUS MOZART** vo svojom ranom salzburskom a talianskom období. Popri početných litániách, motetách, omšiach, nešporoch a pod. je produktom tohto obdobia aj jeho prvých päť chrámových sonát. Podľa salzburského zvyku sa v rámci omše medzi epištolou a evanjeliom uvádzala sonáta, ktorej charakter sa však v prípade Mozarta už značne odlišoval od corelliovského či dall'abacovského modelu. Ide o jednočasťové diela pre sláčikové nástroje s organom, ktorých charakter sa skôr približuje k neapolskej opernej sinfonii. Chrámová sonáta KV 144 patrí do tejto prvej skupiny, kým sonáta KV 328 patrí do druhej skupiny sonát, napísaných okolo roku 1780. V nich sa organu dostáva úlohy prekračujúcej výlučne harmonickú funkciu.

1. Veni, sancte spiritus,
Et emitte coelitus
Lucis tuae radium.

2. Veni, pater pauperum,
veni dator munerum,
veni, lumen cordium.

3. Consolator optime,
dulcis hospes animae,
ducle refrigerium.

4. In labore requies,
in aestu temperies,
in fletu solacium.

5. O lux beatissima,
reple cordis intima
tuorum fidelium.

6. Sine tuo nomine
nihil est in homine,
nihil est innoxium.

7. Lava quod est sordium,
riga quod est aridum,
sana quod est saucium.

8. Flecte quod est rigidum,
fove quod est frigidum,
rege quod est devium.

9. Da tuis fidelibus,
in te confidentibus,
sacrum septenarium.

10. Da virtutis meritum,
da salutis exitum,
da perenne gaudium.
Alleluja

Súbor **MUSICA AETERNA** vznikol roku 1973 z iniciatívy prof. Jána Albrechta, od roku 1986 pôsobí vo zväzku Slovenskej filharmónie. Od roku 1989 hrajú jeho členovia na originálnych nástrojoch zo 17. a 18. storočia, resp. na ich kópiách a aj v ďalších parametroch sledujú ideály historicky poučeného prístupu k interpretácii hudby minulosti. Musica aeterna pravidelne hosťuje v zahraničí, pričom zvlášť treba spomenúť dlhoročnú spoluprácu s Centrom barokovej hudby vo Versailles, vystúpenia na významných medzinárodných festivaloch, ako napríklad na Festivale van Vlaanderen, na Holland Festival of Early Music Utrecht, na festivaloch Wiener Klassik, Carinthischer Sommer Villach, Régi zenei napok Sopron, Mezinárodní slavnosti staré hudby Praha, Bach Tage Berlin, Barockfest Münster, Swedish Baroque Festival Malmö, Bratislavské hudobné slávnosti a i.

So súborom pravidelne spolupracujú významní špecialisti pre starú hudbu: Alfredo Bernardini, Christophe Coin, Paul Colléaux, Richard Fuller, Martin Gester, Paul Goodwin, Edward Higginbottom, John Holloway, Jan Kleinbussink, Catherine Mackintosh, Charles Medlam, Sigfried Pank, Andrew Parrott, Christophe Rousset, Olivier Schneebeli, Simon Standage, Melvyn Tan, John Toll. Z viac ako 15 CD nahrávok mnohé získali mimoriadne ocenenia, napríklad Diapason d'Or v rokoch 1994 a 1995 za komplet Concerti grossi Georga Muffata.

Umeleckým vedúcim súboru Musica aeterna je PETER ZAJÍČEK, absolvent hry na husliach na konzervatóriu a na Vysokej škole múzických umení v Bratislave a súkromného štúdia komornej hudby u prof. Jána Albrechta. Už počas štúdia pôsobil v súbore Musica aeterna. V rokoch 1981-1986 bol členom Slovenskej filharmónie. Od roku 1983 pôsobil ako koncertný majster, od roku 1990 ako umelecký vedúci súboru Musica aeterna. Ako komorný hráč spoluúčin-

koval o. i. so Simonom Standageom, Paulom Goodwinom a s mnohými ďalšími... Zaoberá sa bádateľskou činnosťou v oblasti starej hudby, objavuje skryté poklady slovenských hudobných archívov, ktoré pripravuje pre predvedenie, uvádza na koncertoch a nahráva na zvukové nosiče.

Súbor **VOCI FESTOSE** vznikol pri príležitosti Dní starej hudby '98 (vtedy pod názvom Festivalový zbor). Prajné prijatie u obecenstva a radosť zo spevu boli motiváciou na pokračovanie existencie tohto zoskupenia. Zbor spoluúčinkoval s pražským orchestrom Collegium Marianum na predvedení opery Jeana Marie Leclaira *Scylla et Glaucus* na Pražskom hrade a neskôr na jeho scénickom predvedení v rámci Festivalu vo Valticiach a Jaroměřiciach. Členovia zboru majú viacročné skúsenosti v oblasti starej hudby a ich cieľom je rozdávať radosť z muzicírovania. Umelecký vedúci a dirigent zboru MARTIN MAJKÚT (1975) študoval na Konzervatóriu (dirigovanie: Zdeněk Bílek, klavír: Karol Toperczer) a na HTF VŠMU (zborové dirigovanie: Elena Šarayová, orchestrálne dirigovanie: Bystrík Režucha) v Bratislave. V sezóne 2000-2001 bol na stáži v Slovenskej filharmónii a začal doktorandské štúdium na VŠMU (Ondrej Lenárd). V rokoch 1995-2000 dirigoval koncerty so SF, SOSR, ŠF Košice, Sliezska filharmónia, so súborom Musica aeterna, Orchestrom Komornej opery a Symfonickým orchestrom VŠMU; ako zbormajster pôsobil v rokoch 1997-1999 ako asistent dirigenta v mládežníckom zbore ECHO, ako zbormajster komorných zborov Camerata Bratislava, Musica vocalis. Roku 1999 založil komorný zbor Voci festose, s ktorým účinkoval na festivaloch na Slovensku a v Českej republike, o. i. v spolupráci s dirigentmi Andrew Parrott, Stephen Stubbs, Simon Standage, Peter van Heyghen, Marie Laure Teissedre. Pôsobí aj ako klavirista (komorná hudba) a spevák (v zbore i sólovo) s orientáciou na starú hudbu.

ANTON POPOVIČ (1965, Bratislava), dirigent, skladateľ, aranžér, producent, študoval hru na trúbke, bicích nástrojoch (Konzervatórium Bratislava, 1981-1986), dirigovanie (VŠMU Bratislava - Ladislav Slovák, Bystrík Režucha, 1987-1993; Kráľovské konzervatórium den Haag - Jac van Steen, Ed Spanjaard, Jan Boogarts -1993-1994), kompozíciu (den Haag - Louis Andriessen), interpretáciu starej hudby (den Haag - Jan Kleinbussink). V rokoch 1985-1990 bol členom (tympanistom) SOSR v Bratislave. Ako dirigent spolupracoval so SOSR, súborom Komorní sólisti Bratislava, so Štátnou filharmóniou Košice, Štátnou filharmóniou Brno, s komorným orchestrom Cappella Istropolitana, so súborom Musica aeterna, ďalej so Symfonickým orchestrom VŠMU, s Bratislavským symfonickým orchestrom, so Symfonickým orchestrom v Pécsi, s VENI ensemble, s Group 180, so Štátnou operou v Banskej Bystrici, so Štúdiom tanca (svetová premiéra baletu Sattó od kanadského skladateľa Pierra Michauda). Anton Popovič nahral niekoľko kompaktných diskov (diela V. Godára, P. Zagara; barokovú hudbu pre trúbku v spolupráci s J. Schäferom a KSB); nahral hudby k filmom M. Šulíka (Záhrada, Orbis pictus, Krajinka) a S. Gedeona (Návrat idiota) a k muzikálu Niekto to rád horúce. Dirigoval premiéry diel slovenských skladateľov (Godár, Zagar, M. Bázlik, Bokes, Matej, M. Burlas, Piaček, Betko) a slovenské premiéry diel svetových skladateľov (Andriessen, Wolf, Satie, Adams, Ives). Je autorom hudby k tanečnej rozprávke O trpaslíkovi Nosáľkovi a hudby k divadelným predstaveniam (o. i. Višňový sad (DPOH), Meštiaci (Astorka).

KAMILA ZAJIČKOVÁ ⟶ str. 14
HELGA BACHOVÁ ⟶ str. 14

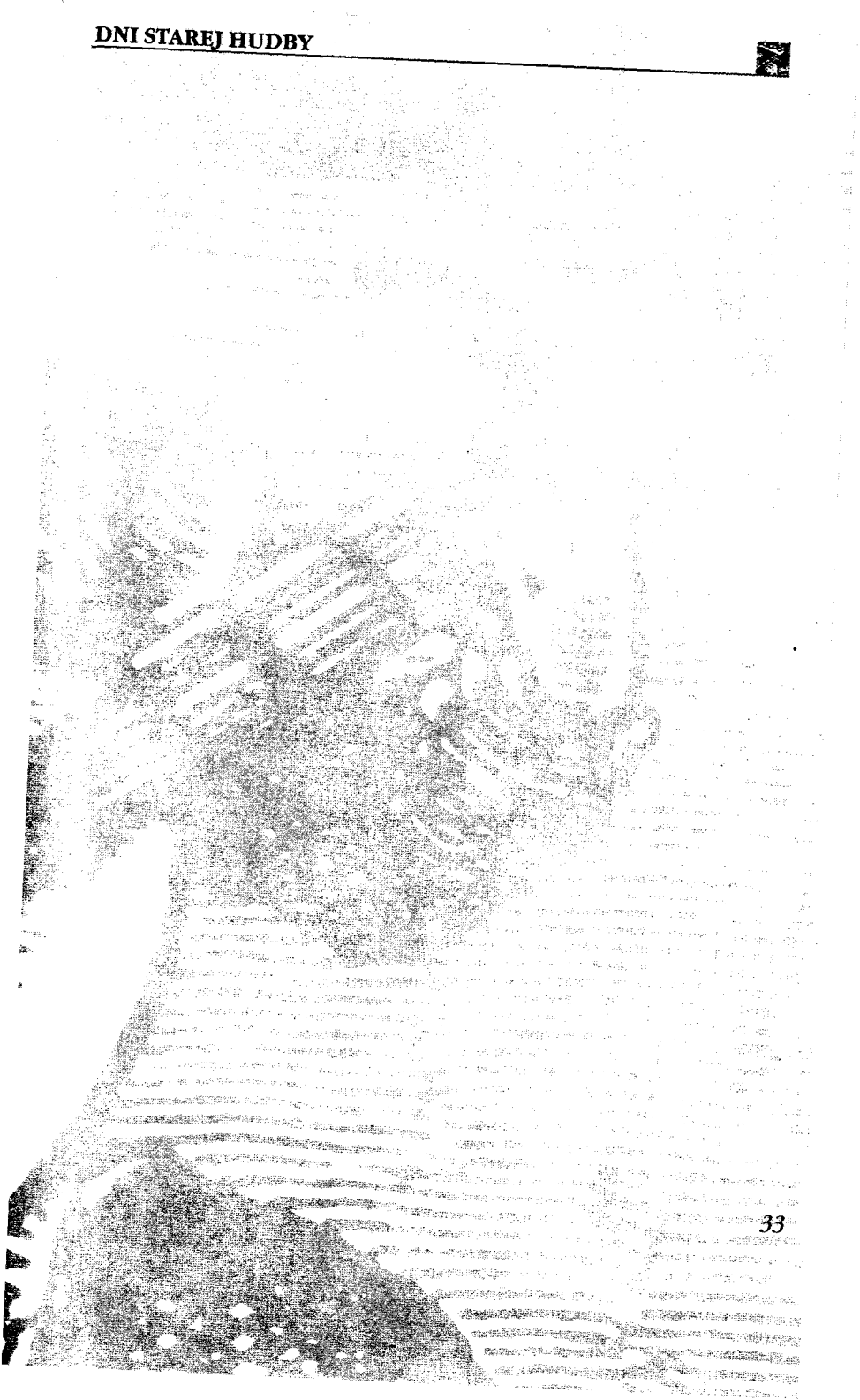

SOBOTA 20. október
10.00 hod.
Hudobná a tanečná fakulta VŠMU

Emilio Moreno
Inštrumentálna a vokálna prax v španielskej hudbe 17. storočia

NEDEĽA 21. október
19.30 hod.
Koncertná sieň Klarisky

ŠPANIELSKA HUDBA V DOBE VELÁZQUEZA

EL CONCIERTO ESPAÑOL
(La Real Camara)
Emilio Moreno husle a umelecký vedúci
Antonio Almela husle
José Manuel Hernandez violončelo
Joseph Borrás fagot
Juan Carlos de Múlder gitara
Eduard Martínez čembalo a organ

NÚRIA RIAL soprán

!"Ábrase esa puerta y démonos un verde de música que no haya más quever"! /
„Otvorme túto bránu a nasýťme sa hudbou!"
(Miguel de Cervantes: El Celoso Extremeño, 1613)

1) „Tomó un italiano rabelejo, tan dulce, quel al opassar el arco pareceió suspender la misma armonía de los cielos y tañó una indezible melodía" / „Uchopil malé talianske husle, také sladké, tak harmonicky znejúce, že sa človek cítil ako vynesený do nebies, a zahral nepopisateľnú melódiu."
(Baltasar Gracián, el Criticón, 1651*)*

Andrea Falconiero (1586-1656)
La suaue Melodia
(z *Il Primo Libro di Canzone...* Neapol, 1650)

Sebastian Durón (1660-1716)
Sosieguen, sosieguen (ária)

Anonymus
Tiento Ytaliano a dos tiples
(talianske tiento pre 2 huslí)

Juan de Navas (17. storočie)
La Rosa que reina
(talianska ária)

Sebastian Durón
orazon que suspiras
(talianska ária)

2) „ las sonadas españolas, tan divino aire y noveded tienen, que cada día se ve ese milagro" /
„Španielske sonáty sú také božské, a také nové, že sú vždy znova zázračné"
(Cervantes: *La Gitanilla*, 1613)

6 **Pablo Bruna** (1611-1679)
Sonata in dialogo

Antonio Literes (1673-1747)
Fuego encendido
Ay , amor
Suenen los clarines
(3 árie z *Los Elementos*)

P r e s t á v k a

3. „!Dios, qe siempre haya este ruydo!: Lisonja tendrá su oido De concertados violines / Quando toquen los maitines." / „Bože, nech je večné toto vzrušenie! Ucho bude očarené z huslí koncertujúcich na svitaní."

(Luys de Góngora, 1615)

Tomás Luis de Victoria (1548-1611)
„Vadam et circumibo civitatem" - moctetus diminutus

Bartolomé de Selma y Salaverde (ca 1580-ca1640)
Sonata per fagotto solo
(z *Canzoni, fantasie et correnti...* Banátky 1638)

Pablo Bruna
Tiento de 2° tono Sobre la letanía de la Virgen
(tiento na litániu o Márii v 2. tone)

4. „yo soy las pulgas del infierno... truje al mundo la zarabanda, la chacona, el guineo, la mariona... yo inventé las jácaras... y al fin, yo mellamo el Diablo Cojuelo" (Som blcha pekiel... Priniesol som na svet sarabandu, chaconu, guineo, marionu... vynašiel som jácaras... napokon, volajú ma Krívajúcim diablom."

(Luis Vélez de Guevara *El Diablo Cojuelo*, 1641)

Andrea Falconiero (1586-1656)
Batalla de Barabaso, yerno de Satanás
(Barabáš, Satanov zať)

Andrea Falconiero
„Invencie": chacona, cumbée, járacas, piesne a tak ďalej...

Liturgickú hudbu Iberského poloostrova v prvom tisícročí pred arabskou inváziou roku 711 charakterizoval mozarabský chorál, ktorého poprednými reprezentantmi boli Leander Sevilský, Julian Toledský, Conantius z Palencie a Joannes a Braulio zo Zaragozy a ď. Leander bol bratom toledského biskupa Izidora Sevilského, autora tisíc rokov opisovaného encyklopedického diela *Etymologiarum sive Originum libri XX*, v ktorom viaceré kapitoly sú venované hudbe. Arabi, ktorých príchod do Španielska nezmazateľne ovplyvnil vývoj európskej vedy a umenia, priniesli so sebou okrem hudobných traktátov aj veľké množstvo hudobných nástrojov, ktoré Európa tiež postupne integrovala do svojho inštrumentára.

Hudobnú renesanciu v Španielsku charakterizoval nevídaný rozkvet svetskej a cirkevnej hudby, ktorej hlavnými reprezentantmi - skladateľmi, resp. teoretikmi boli Juan del Encina, Luis de Milán, Cristóbal. Morales, Francisco Guerrero, Tomás Luis de Victoria, Diego Ortiz, Antonio de Cabezón, Juan Bermudo, Tomás de Santa María a ď. Na ich bohatú a osobitú tradíciu nadviazali skladatelia 17. storočia, ktorých diela zaznejú na dnešnom koncerte, ponúkajúc možnosť dotyku s u nás takmer neznámou hudobnou kultúrou.

ANDREA FALCONIERO, taliansky skladateľ a lutnista, študoval v Neapoli, pôsobil od roku 1610 v Parme, neskôr pravdepodobne v Mantove. Roku 1616 vyšla jeho prvá známa tlač - *Libro primo di villanelle*, 1619 nasledovalo šesť kníh monódií (*Il quinto libro delle musiche* a zbierka motet (*Musiche... libro sexto*). Roku 1621 sa presťahoval do Španielska, neskôr sa zdržiaval vo Francúzsku a opäť sa vrátil do Parmy ako hráč na chitarrone. Nadväzne pôsobil na viacerých talianskych dvoroch, o. i. bol lutnistom kráľovskej kapely v Neapoli, kde od roku 1647 až do svojej smrti roku 1656 bol maestrom di cappella. Z Falconierovej tvorby sú najzaujímavejšie piesne; v komornej inštrumentálnej hudbe často používal deskriptívne názvy.

SEBASTIAN DURÓN, španielsky organista a skladateľ, pôsobil ako organista v sevilskej katedrále, kde komponoval aj villanciká a liturgické diela. Po šiestich rokoch, roku 1685, sa stal organistom v katedrále Burgo de Osma, ktorú už v ďalšom roku vystriedal v prospech lukratívnejšej katedrály v Palencii. Od roku 1691 bol organistom kráľovskej kapely v Madride, od roku 1702 tamtiež maestrom de capilla, rektorom kráľovskej zborovej školy a riaditeľom kráľovského divadla, pre ktoré komponoval zarzuely a opery. Vo vojne o španielske následníctvo sa postavil proti Filipovi V., preto musel opustiť krajinu. Sebastian Durón bol svojimi súčasníkmi vysoko vážený, Pedro Vaz Rego ho nazval „zázrakom svojej doby".

JUAN DE NAVAS bol mexickým skladateľom španielskeho pôvodu,

františkánskym mníchom, pôsobiacim v mexickej provincii Michoacán ako kňaz a zborový spevák. Pre Veľký týždeň vytvoril roku 1601 chorálové úpravy všetkých textov, ktoré vyšli tlačou roku 1604 a reprezentujú najstaršiu mexickú hudobnú tlač - *Liber in quo quatuor Passiones Christi Domini continentur... octo Lamentationes, oratioque Hieremie Prophete.* Pašie zhudobnené ako dialógy, v ktorých najvyšší hlas prisúdil kňazovi, boli určené na interpretáciu kňazom a diakonmi.

PABLO BRUNA, španielsky skladateľ a organista, oslepol v detstve v dôsledku kiahní. Vo svojom rodisku Daroca pôsobil ako organista a neskôr ako zbormajster a pedagóg. V jeho kompozičnom odkaze sa nachádzajú početné organové skladby, úpravy Pangue lingua, battaglie, žalmové versety a najmä tientá (ricercary), ktoré sa vyznačujú bohatou variačnosťou, chromatikou a figuratívnosťou.

ANTONIO LITERES, španielsky skladateľ a hráč na basovej viole v kráľovskej zborovej škole, neskôr basista kráľovskej kapely v Madride, bol autorom zarzuel a opier pre kráľovské divadlo, zároveň písal aj svetské kantáty. Ako vysoko uznávaný autor cirkevnej hudby bol roku 1720 poverený napísaním oratória o živote sv. Vincenta, ktorého premiéra sa konala v lisabonskej katedrále. Po požiari kráľovského paláca roku 1734 bol spolu s Josém de Nebra poverený vytvorením liturgického repertoára. Literes vytvoril štyri a cappella omše a cyklus nešpor.

Los elementos je jednodejstvová opera s podtitulom „opera armonica al estilo ytaliano", venovaná kňažnej z Mediny de las Torres pri príležitosti jej narodenín.

TOMÁS LUIS DE VICTORIA, španielsky skladateľ pôsobiaci v Taliansku, bol jedným z najvýznamnejších európskych skladateľov svojej doby. Svoje štúdiá začal v rodnej Avile, neskôr (od roku 1565) študoval v Collegium Germanicum v Ríme, resp. v Rímskom seminári. Bol organistom a kapelníkom v kostole Santa Maria di Montserrato v Ríme, neskôr nástupcom Palestrinu ako učiteľ hudby v Rímskom seminári, kapelníkom v Collegium Germanicum a v S. Apollinare. Roku 1585 sa vrátil do Španielska, opakovane však pobýval aj v Ríme. Roku 1596 sa stal v Madride organistom a titulárnym kapelníkom cisárovnej Márie, ktorá sa utiahla do kláštora. Na jej smrť roku 1603 napísal *Missa da Requiem* a vstúpil do služieb jej dcéry, žijúcej v tom istom kláštore. Vo svojej výlučne cirkevnej hudbe, štýlovo blízkej Palestrinovi, spájal talianske a španielske prvky. Kompozície de Victoriu vychádzali v hojnom počte tlačou, prevažne v Ríme. *Vadam et circumibo civitatem* je šesťhlasné moteto, komponované roku 1572.

BARTOLOMÉ DE SELMA Y SALAVERDE, španielsky augustínsky mních, skladateľ a virtuózny fagotista, bol v rokoch 1628-1630 angažo-

vaný v kapele arcikniežaťa Leopolda v Innsbrucku. Jeho jediná zachovaná zbierka *Primo libro de canzoni, fantasie & correnti da suonnare ad una, due, tre, a quatro col basso continuo*, vydaná roku 1638 v Benátkach, je venovaná vroclavskému biskupovi Karlovi Ferdinandovi, ktorý Selmu pravdpodobne zamestnal po Leopoldovej smrti. Náročnosť fagotových partov jeho skladieb nasvedčuje tomu, že hráčske umenie Selmu bolo naozaj výnimočné.

EL CONCIERTO ESPAÑOL (ŠPANIELSKY KONCERT)

Celý rad bielych stránok v histórii španielskej hudby si vyžaduje vážne štúdium a výskum. S týmto vedomím sa hŕstka španielskych hudobníkov zoskupených okolo huslistov Emilia Morena a Isabel Serranovej, s hornistom Javierom Bonetom a koordinátorkou Monicou Hernandezovou, rozhodla začiatkom roku 2000 zúročiť svoje vedomosti a nadšenie vytvorením angažovaného súboru so zameraním na preštudovanie málo známej španielskej hudby barokového a predklasicistického repertoáru. Mali možnosť spolupracovať s najlepšími španielskymi odborníkmi, resp. hudobníkmi žijúcimi v Španielsku, ktorí sa špecializujú na historickú interpretáciu a majú overené skúsenosti rovnako z orchestrálnej ako aj z komornej hry na originálnych nástrojoch v Španielsku i zahraničí.

Projekt bol postavený na základe dvoch presvedčení: po prvé, istota, že výnimočnosť španielskych hudobníkov je na rovnakej úrovni ako najlepších hudobníkov v zahraničí, a po druhé, že španielsku hudbu musia hrať tí, ktorí cítia osobnú zainteresovanosť v odhaľovaní svojho vlastného kultúrneho dedičstva, bez akýchkoľvek ústupkov voči lacnému komercionalizmu a s nasadením maximálnej muzikologickej dôslednosti. Tak vznikol súbor EL CONCIERTO ESPAÑOL - španielsky koncert, zoskupujúci základnú skupinu hudobných nástrojov orchestra 18. storočia (sláčikové, drevené dychové nástroje, horny a čembalo) s ambiciózným cieľom ujať sa hispánskeho repertoáru čestným a historicky verným spôsobom. Základnou prioritou súboru je odhalenie všetkej dobrej nepublikovanej hudby a snaha zaplniť prázdne miesta našich vedomostí o hudobnej minulosti, ktorá je dodnes naživе.

S počiatočným grantom španielskeho Ministerstva kultúry, s podporou osobností kultúrneho a hudobného života Španielska, ako aj nahrávacej spoločnosti s medzinárodnou prestížou Glossa pre nahrávanie budúcich projektov, súbor El Concierto Español realizoval svoje prvé koncertné vystúpenie na Festivale starej hudby v Aranjuez na jeseň roku 2000, s programom venovaným kapelníkovi Franciscovi Courcellovi. Koncert zaznamenal veľký úspech u obecenstva i kritiky.

Napriek enormným prekážkam pri zakladaní orchestra takéhoto typu bez stabilného sponzora či príspevku, súbor El Concierto Español získal vďaka prestíže každej zo svojich zložiek národnú i medzinárodnú dôveru, ktorá sa prejavila účasťou na vynamných podujatiach ako napríklad na Zlatých storočiach Nadácie Cajamadrid, na 50. Medzinárodnom festivale hudby a tanca Granady, ako aj pozvania na festival Barokový svet v Mexiku, na Dni starej hudby v Bratislave a na predstavenia v Japonsku a Rusku roku 2002, s programami venovanými exkluzívne španielskej hudbe 17. a 18. storočia.

EMILIO MORENO, rodák z Madridu, v súčasnosti žije v Barcelone a v Amsterdame, spolupracuje na koncertoch a nahrávkach s osobnosťami z oblasti starej hudby, akými sú Leonhardt, Kuijken či Brüggen, a je považovaný za jedného z najväčších odborníkov pre španielsku hudbu 17. a 18. storočia. Prvé hudobné vzdelanie získal u svojho otca a D. Enriquea Garciu Marca, ďalej študoval na Vyššom hudobnom konzervatóriu v Madride súbežne so štúdiom filozofie na Complutense University v Madride a muzikológie na Autonoma University v Barcelone, kde získal aj doktorát. Štipendium švajčiarskej vlády mu umožnilo pod vedením Jaapa Schrödera dosiahnuť Diplom sólistu na Schole Cantorum Basiliensis.

Emilio Moreno pravidelne vystupuje ako sólista na recitáloch v podstate všade, je prvým huslistom viacerých medzinárodných barokových orchestrov a častým hosťom programov španielskej hudby v Európe, Mexiku, Japonsku, USA. Moreno je taktiež prvým violistom orchestra 18. storočia v Amsterdame, profesorom barokových huslí na Konzervatóriu Granollers v Barcelone, pôsobil ako profesor na Univerzite v Salamanke, bol hosťujúcim profesorom na Autonoma University v Mexiku a na Aston Magna v New Yorku. Pravidelne vedie kurzy a majstorvské triedy v Španielsku i v zahraničí (Urbino, Budapešť, Amsterdam, Brisbane, Buenos Aires, New York, Tokio, Petrohrad atď.).

Emilio Moreno je nositeľom mnohých národných i medzinárodných ocenení za nahrávky pre spoločnosti ako Harmonia Mundi, Dennon, Philips, Sony, EMI atď. (*Diapason d'or a 10 du Repertoire* vo Francúzsku, *Cena A. Vivaldiho* Akadémie talianskych nahrávok, Cena *Cecilia* v Belgicku, *Najlepšia nahrávka roka* časopisu CD.Compact v Španielsku a mnohé ďalšie). Je zakladateľom a umeleckým vedúcim španielskej nahrávacej spoločnosti Glossa.

Emilio Moreno je umeleckým vedúcim jedného z najprestížnejších španielskych súborov pre starú hudbu na medzinárodnej scéne – La Real Camara, ktorý získal veľké množstvo ocenení za diskografiu venovanú tvorbe L. Boccheriniho *(Bona Notte a Los Ultimos Trios)*, španielskej hudbe 17. storočia *(Tientos y Ballatas)* a 18. storočia *(Music in the days of Goya)*.

Spomedzi najnovších nahrávok spomenieme prvú spoluprácu bratov Emilia a José Miguela Morena so súborom La Real Camara, ktorou je nahrávka Boccheriniho kvintet s gitarou, ďalej *Boccherinianas sonatas op.5* so Jacquesom Oggom (obe pre spoločnosť Glossa), ako aj nahrávku s titulom *Španielske husle, hudba v kráľovskej kapele v 18. storočí* pre Španielsku muzikologickú spoločnosť.

NÚRIA RIAL študovala hru na klavíri a spev na Conservatorio Profesional de Música de Manresa v Barcelone. V tom čase (1997) sa stala aj víťazkou národnej súťaže Juventudes Musicales de España v Bilbao. Spolupracovala s najvýznamnejšími barcelonskými súbormi, ďalej so súbormi Musica Ficta, Capella Reial de Catalunya (dir. Jordi Saval) a Orphenica Lyra (dir. J. M. Moreno). Spolupracovala aj s poprednými zahraničnými orchestrami (o. i. Concerto Köln, Basler Festival Orchester, La Petite Bande a vystupovala na najdôležitejších hudobných festivaloch o. i. v Španielsku, Nemecku, Švajčiarsku, Rakúsku, Holandsku, Francúzsku, Mexiku, v Bolívii, na Kube. Vystupovala v inscenáciách rôznych opier - *Figarova svadba, Tajné manželstvo, Cesta do Remeša* a pod. Venuje sa aj klasickej piesňovej literatúre, no zaoberá sa aj s jazzom, new age (CD). Nahrala niekoľko kompaktných diskov aj v oblasti starej hudby so súbormi Orphenica Lyra a Musica Ficta. V súčasnosti doplňuje svoje štúdium na Hudobnej akadémii v Bazileji.

Hudobné múzeum

Ministerstvo kultúry SR

ŠFK Pro Slovakia